

MARIUS GABRIEL

MUZA *lui* DIOR

TRADUCERE DE CARMEN ION

CORINT
FICTION

În cele din urmă ziua cea mare sosi – miercuri, 12 februarie 1947. Copper ajunse pe Avenue Montaigne la primele ore ale dimineții, dar locul dădea deja în clocot. În fața clădirii se adunaseră mai mulți curioși care aflaseră că ceva special avea să se întâmple și sperau să poată arunca o privire înăuntru. Părea că întreg Parisul auzise de parada modei organizată de Casa Dior, dar asta numai mulțumită publicității făcute din gură în gură, căci ziarele erau în grevă de peste o lună. O parte dintre oamenii din mulțime protestau zgomotos, certându-se inutil cu portarul; toate biletele fuseseră vândute de mult și accesul se făcea numai în baza prezentării acestora.

Copper se strecură înăuntru. În aer plutea aroma florală a noului parfum creat special pentru această ocazie de Tian – numit „Miss Dior” în onoarea lui Catherine –, pulverizat din plin din atomizor de o fată care alerga în sus și în jos pe scări. Dior încredințase sarcina aranjamentelor florale lui Lachaume, faimoșii florari de pe rue Royale. Oamenii lor aduceau acum înăuntru buchete imense de flori de seră în snopi pe care îi așezau oriunde găseau spațiu. Într-adevăr, spațiul era limitat: scaune albe mici și tari

fuseseră îngrămădite unul într-altul și fiecare era nume-rotat. Între ele fuseseră amplasate scrumiere cu picior, un adaos esențial, căci toți cei din industria modei fumau țigară de la țigară. Fiecare centimetru de spațiu fusese uti-lizat. Podiumul pe care modelele urmau să defileze fusese redus la un traseu circular strâns, de numai câteva zeci de centimetri, atât cât să permită întoarcerea pe loc. Rochiile aveau să fluture peste fețele celor din public. Prin compara-ție cu demnitatea discretă a majorității lansărilor de modă pariziene, aceasta se anunța a fi un adevărat circ. Așa cum prevestise Dior, ici-colo încă se mai vedeau muncitori ocu-pați, bătând în cuie ultima bucată de mochetă și fixând ulti-mul mulaj în locul destinat. Întreaga clădire emana freamăt, miros de bani și strălucire și – în ciuda predilecției lui Dior pentru unicitate și eleganță – o anumită doză de vulgaritate.

Dior însuși, îmbrăcat într-un costum de dimineață cu o lăcrămioară la butonieră, era palid și nervos. Copper îl găsi în cabina de probă, făcând ultimele retușuri la cele nouă-zeci și patru de ținute: rochii de seară și de zi, taioare, toate grupate.

— Sunt terifiat, o întâmpină el pe Copper cu o voce care suna a disperare.

— N-ai de ce. O să vezi, va fi un succes imens, Tian. Pe stradă s-au adunat deja mulți care încearcă să arunce o pri-vire pe ferestre.

Dior își acoperi urechile cu palmele.

— Nu-mi spune. Nu vreau să știu nimic.

Era evident că nu dormise și avea nervii întinși.

Copper merse să vadă modelele, înghesuite într-un colț din *cabine*. Stăteau așezate câte două în fața unei oglinzi și adăugau tușele finale machiajului. Nu erau decât șase cu totul, un număr mic pentru atât de multe ținute. Aveau să

fie nevoite să se schimbe în mare viteză. Din păcate, Dior nu reușise să găsească mai multe fete care să posede acea grație, dar și vivacitate pe care le căuta. Copper le privi cum își întindeau gâturile lungi ca să-și îngroașe genele cu rimel, să-și contureze buzele ținute cu ruj și să-și pudreze pomeții superbi cu fard de obraz. Coafeza se agita în jurul lor, cu piepteni de diverse mărimi între dinți, aranjându-le părul. Toate modelele aveau bucle strânse în vârful capului.

După ce în ultimele săptămâni nu fuseseră folosite decât pe post de manechine și înduraseră orele lungi de probe, acum modelele deveniseră cele mai importante membre ale echipei. Opinia pe care privitorii aveau să și-o facă despre ținute depindea de carisma și exuberanța lor. Trebuiau să pună în valoare fiecare ținută, dar fără să o eclipseze. Trebuiau să încânte, dar să rămână neutre, pentru a nu distrage atenția de la rochiile și taioarele pe care le prezentau.

Acele ceasului se învârteau inexorabil. La ușă se formase o coadă de posesori de bilete care așteptau nerăbdători. Era aproape nouă și treizeci de minute și nu se mai putea tergiversa. Ultimul muncitor fu îndepărtat și o mătură împrăștie în grabă urmele de rumeguș. Ușile automobilului de pe Avenue Montaigne numărul 30 se deschiseră și invitații începură să intre. Atmosfera deveni brusc și mai încărcată. Clădirea se umplu de zarva vocilor stridente și a râsetelor surescitate. După ce îi întâmpină pe câțiva dintre primii sosiți, Dior dispăru în sus pe scări și refuză să mai apară.

Ciorovăielile pe tema numerelor de pe scaune se declanșară aproape imediat. Era uimitor să vezi cât de lipsite de scrupule puteau deveni femeile civilizate, care se împingeau fără rușine pe locurile altora și protestau în gura mare atunci când li se cerea să revină la scaunele lor.

Carmel Snow sosi printre primii. Copper o întâmpină în foaier.

— Ora judecății a venit, spuse doamna Snow.

Își ridică nasul cărn și amușină aerul ca o cunoscătoare.

— Hmm. Miroase a panică. Unde-i *Monsieur* Dior al tău?

— O să apară și el în câteva clipe, minți Copper.

Știa că Tian se retrăsese în ungherul său ca să se ascundă; avea nervii zdruncinați după eforturile făcute în ultimele zile.

— Să vă conduc la locul dumneavoastră.

Potopul de oameni se înteti. Până la zece și treizeci, saloanele se umpluseră ochi. Oamenii se striveau unii de alții, îmbulzindu-se să urce scara câte trei deodată. Croitoresele *premières* și ceilalți membri ai echipei stăteau cu coatele sprijinite de balustrada de la etaj și se uitau în jos la mulțime. Fumul de la zeci de țigări încețoșa aerul.

În primele rânduri erau așezate chipuri celebre care aleseseră să onoreze cu prezența lor spectacolul: Carmel Snow stătea lângă Bettina Ballard de la *Vogue*, cea care prezisese cu mult timp în urmă moartea modei franțuzești și care arbora acum un aer de dispreț amuzat. Marlene Dietrich stătea lângă Jean Cocteau. Christian Bérard, cu barba la fel de neîngrijită ca întotdeauna, se tolănise pe scaun și pupilele lui minuscule trădau faptul că-și luase doza de opiu din acea dimineață. Ca de fiecare dată, în brațe o ținea pe Jacinthe. În apropierea lui stătea *comtesse* de La Rochefoucauld, cunoscută drept cea mai inteligentă dintre parizience. Lady Diana Duff Cooper, soția ambasadorului britanic, era și ea prezentă, și la fel – spre surprinderea și încântarea lui Copper – doamna Caffery, soția ambasadorului american. Actrițe, gazde ale unor saloane mondene, femei cu fețe care apăreau frecvent în ziare și în jurnalele de știri de dinaintea

proiectării filmelor în cinematografe se înghesuiseră toate în saloanele lui Dior și păreau fericite să se afle acolo.

Lui Copper, care își ținea aparatul de fotografiat agățat de gât, i se dăduse un scaun lângă ușa salonului principal, de unde putea fotografia atât modelele care intrau și ieșeau, cât și publicul. Dior era obsedat de teama că modelele pe care le crease ar fi putut să fie furate și interzisesse prezența oricăror alți fotografi în afară de ea. Aparatul ei Leica, ușor și facil de mânuit, se dovedi acum neprețuit și Copper surprindea instantanee unul după altul. Se îmbrăcase cu prima rochie croită de Dior pentru ea, în speranța că va aduce noroc. Geanta care îi atârna pe umăr era plină de role de film de rezervă, de 35 mm. Parada urma să înceapă.

*

Întâmplător, primul model era Marie-Thérèse, tânăra și neexperimentata secretară. Era îmbrăcată și pregătită să pășească pe podium, dar cu nervii la pământ. Îi șopti înlăcrimată „Nu pot” regizorului în timp ce prezentatorul anunța „*Numéro un!* Numărul un!”

— Ba poți. Și ai s-o faci.

Regizorul îi dădu genul de brânci la care recurg plutonierii majori cu parașutiștii necooperanți. Marie-Thérèse țâșni în salon albă la față de emoție. Copper îi urmări înaintarea cu aparatul de fotografiat la ochi. Fata reuși cumva să traverseze culoarul îngust, după care, la cotitură, se împiedică și ateriză zgomotos cu capul în jos în public. Lui Copper i se strânse inima. Ce debut îngrozitor! Slavă Domnului, Tian nu îl văzuse. Exclamații și chicoteli izbucniră în timp ce tânăra se răsuci și-și croi drum înapoi bâjbâind și hohotind de plâns. Nimeni nu dăduse atenție ținutei, care avea acum o arsură de țigară. Marie-Thérèse nu mai era, în mod cert, capabilă să defileze în dimineața aceea.

Locul ei fu însă luat de Tania, a cărei față dulce și deschisă inducea în eroare în privința experienței pe care o avea. Cu o încredere în sine debordantă, ea păși țințos prin fața mulțimii cu agilitatea unei căprioare. O persoană din public scoase o exclamație scandalizată. Rochia de un roșu intens pe care o purta Tania, cu fustă evazată și dublată, nu semăna cu nimic din ceea ce mai văzuse lumea, cel puțin nu de la cartelele de rații, cupoanele de haine, uniformele cu aspect bărbătesc și serjul kaki care ajunseseră să domine moda feminină. Ceea ce vedeau cu toții acum era o floare fucsia vie, cu talie de viespe și bust plin. Cele două straturi suprapuse ale fustei ample făceau ca talia să pară și mai mică.

Tania se opri din mers și se uită în jur. Toți ochii rămăseră ațintiți asupra ei. Și apoi, zâmbind ușor, ea făcu o piruetă. Iar poalele rochiei începură să se ridice. Multitudinea de pliuri perfect călcate ascunsese până atunci cei douăzeci și cinci de metri de țesătură purpurie din care fusese croită rochia. Sub ochii increduli ai publicului, rochia cea roșie înmuguri, înflori, umplând încăperea de viață și culoare, înfoindu-se într-o opulență uimitoare, măturând în cale anii de privațiuni și întuneric.

Se auziră icnete. După care spectatorii entuziasmați izbucniră spontan în aplauze. Copper văzu cum carnetele de notițe erau scoase pentru a consemna primele însemnări și cum șoapte cu înțeles începeau să circule în rândurile publicului. Ceva remarcabil era pe cale să se petreacă. Atmosfera, deja încărcată din cauza așteptării, se electriză. Aerul începu să trosnească.

*

Al treilea model, o fată zveltă și felină, intrase deja pe podium îmbrăcată într-o rochie de seară care purta numele de

„Jungle”, cu un îndrăzneț imprimat de leopard, talia strânsă într-o curea lată din piele și o pălărie cu boruri largi cocotată pe cap. Cutezanța și nerușinarea ținutei atrase alte icnete. Era oare o palmă dată austerității și chibzuielii?

A patra ținută era una dintre vedetele colecției, acel „Suit Bar” clasic a cărui versiune anterioară fusese văzută de Carmel Snow în 1937. Jacheta sobră din șantung de culoare crem era croită strâns pe bust și șolduri, ceea ce crea o impresie de senzualitate aproape orientală. Urmând instrucțiunile lui Dior sau poate ca urmare a înțelegerii făcute între ele, toate modelele adoptaseră un mers rapid cu o piuetă executată în viteză care diferea complet de înaintarea cu pași regulați obișnuită la celelalte parade ale modei. Practic, fetele ținău și dansau. Arătau vioaie; de fapt, mai mult decât vioaie, arătau *vii*. Arătau modern. Arătau ca niște femei care plecaseră de acasă cu un scop. Defilau într-un ritm atât de iute, încât spectatorii aproape că nu apucau să cerceteze designul; pentru asta era nevoie să fii ager și vigilent.

Continuară să ținău și să danseze în cei mai delicați și mai ușori pantofi cu vârfuri ascuțite, curele subțiri și tocuri cui văzuți în ultimii ani. Copper remarcă amuzată că femeile din rândul din față se uitau abătute în jos la propriii pantofi grei și rezistenți și încercau să-și îndoie cât mai mult picioarele ca să-i ascundă sub scaune.

Urmărea trei rochii de seară în nuanțe sclipitoare de albastru. Modelele se schimbau cu o repeziciune uimitoare în *cabine*. Și nu erau decât cinci; nefericita de Marie-Thérèse era *hors de combat*. Ținutele pe care ar fi trebuit să le poarte ea erau deja distribuite celorlalte fete.

Acum aplauze entuziaste întâmpinau fiecare nouă ținută prezentată. Creioanele alergau pe carnetele de notițe.

Cumpărătorii urmăreau defilarea cu priviri intense. Se purtau conversații în șoaptă. Spre bucuria ei, Copper zări câteva asistente care se strecurau deja afară din salon, grăbindu-se spre *cabine*. Nu putea exista decât o singură explicație: carnetele de cecuri erau deschise pentru a face primele comenzi și a lua fața concurenței. În spatele scenei, *les vendeuses* aveau să fie ocupate. Cumpărătorii începuseră deja să se bată pe ținute, după cum o dovedeau vocile ridicate care răzbăteau când și când din acea direcție.

Ținutele se succedară pe podium cu asemenea dezinvoltură și rapiditate, încât se întâmpla ca un voal să șteargă o scrumieră sau să plesnească un privitor imprudent pe obraz. Prezentatorul intona pe un ton din ce în ce mai entuziasmat numele provocatoare deliberat alese – *Soirée, Amoureuse, Pompon, Caprice, Amour*.

Copper o auzi fără să vrea pe o femeie de la Bloomingdale spunând: „Dumnezeu să-i ajute pe cei care au cumpărat stocuri înainte de a vedea asta. Schimbă totul”.

Și auzi și un bărbat care exclama în franceză: „Dior a salvat sezonul!”

Aruncă o privire în capătul opus al salonului către Carmel Snow și ochii lor se încrucișară pentru o clipă. Doamna Snow dădu din capul încununat de bucle vopsite într-o nuanță albăstriu-argintie, își rotunji buzele și mimă: „Ai avut dreptate”.

*

Până la unsprezece treizeci, primele patru duzini de ținute fuseseră prezentate și fiecare fusese primită mai euforic decât precedentă. Viziunea lui Dior șocase. Nu făcuse niciun compromis. După anii de raționalizări, țesăturile tradiționale de înaltă clasă erau aproape imposibil de

procurat, și totuși el reușise. Voise mătăsurile vopsite în fir, un procedeu cu care aproape nimeni nu-și mai bătea capul. Materialul era acum vopsit după ce era țesut. Asta avea drept efect pierderea intensității culorii, iar Dior nu accepta așa ceva.

Ceruse tafta, fai și satin Duchesse adevărate. Aceste materiale rafinate și scumpe nu se mai fabricau de mult, fiind înlocuite de textile mai ieftine și inferioare calitativ. Agenții săi bătuseră Franța în lung și în lat pentru a le găsi pe cele autentice.

Insistase asupra accesoriilor din aur de douăzeci și patru de carate. Refuzase produsele aurite. Și cum aurul era aproape imposibil de obținut, cheltuiala fusese pe măsură. Pielea cea mai moale, dantela cea mai fină, croitoresele cele mai pricepute – toate acestea se combinaseră astfel încât niciun defect să nu se regăsească nici măcar în cele mai mici detalii.

Dar totul meritase pe deplin. Ochiul abia dacă putea cuprinde curcubeul de culori, de la galbenurile bogate și aprinse la purpuriurile intense; de la ultramarinurile sclipitoare la cele mai pale nuanțe sidefii. Culori pe care nimeni nu le mai văzuse din 1939, când răsunase prima împușcătură.

Cât despre cantitatea de material din fiecare ținută, simpla sa abundență extravagantă și glorioasă era de ajuns pentru a provoca leșinuri. Designul gândit de Dior, strâns tare în talie, cu fuste în formă de clopot care imitau florile, fusese special conceput pentru a scoate în evidență feminitatea. După aproape un deceniu de haine strâmte, drepte, mohorâte, croite cu zgârcenie, acesta era un festin ce depășea orice așteptare. Pentru femeile care puneau preț pe modă era ca și cum trecuseră de la foamete la festin, iar Copper știa că Dior exact asta urmărise. Geniul său era incontestabil. Îndrăznise să declare că războiul se încheiase.

Raționalizările încă mai existau, însă nu și în regatul magic al lui Christian Dior.

Anumiți oameni în poziții înalte aveau să sufere un atac de cord colectiv. Era puțin probabil ca designerii consacrați să fie încântați de apariția explozivă a acestui nou rival pe scena pariziană. Se puteau ivi chiar și repercusiuni legale din partea mai marilor zilei; la urma urmei, Dior încălcase toate regulile utilitarismului, aflate încă în vigoare. Copper și-l imaginează vag pentru o clipă pe Tian săltat de poliția modei și închis într-o carceră întunecoasă pentru a-și ispăși pedeapsa de extravaganță. Dar asta nu conta. Nimic nu conta decât această revărsare de culori, forme și inventivitate pură pe care el o eliberase, dăruind-o lumii.

Tian nu era însă prezent pentru a se bucura de triumful său. Copper se strecură prin mulțime și-și croi drum spre *cabine*. O găsi plină de cumpărători care comandau, cereau, implorau. Spiritele se inflamaseră.

— Unde-i *Soirée*? Am avut-o în mână acum o clipă și cineva mi-a furat-o!

— Vreau *Carolle*! Îmi trebuie *Carolle*!

— Cum adică livrare în trei luni? Vreau patru duzini acum!

Văzu două femei frumos îmbrăcate luptându-se pentru o rochie, cu mătasea plisată în pericol de a se sfâșia în timp ce trăgeau de ea.

— Nu reușim să ținem pasul, îi spuse una din *vendeuses* cu răsuflarea tăiată. Au înnebunit cu toții.

Copper se retrase și urcă scările aglomerate spre cămăruța lui Dior. Ciocăni la ușă, dar nu primi răspuns. O deschise și aruncă o privire înăuntru. Dior stătea cocoșat pe scaun cu ochii strâns închiși și degetele vârâte adânc în urechi ca un copil înspăimântat.

Copper își așeză mâna cu blândețe pe umărul lui. El își ridică, surprins, privirea.

— Ascultă, Tian, îi făcu ea semn să-și îndepărteze mâinile.

Dior își scoase degetele din urechi cu gesturi șovăitoare.

— Mă huiduie, spuse el cu glas nesigur și ochii plini de lacrimi.

— Nu, Tian. Ascultă.

Din salonul de la parter răzbătu zgomot de aplauze și ovații. Zgomotul se stinse pentru o clipă, dar după scurt timp răsună din nou la apariția unui alt model pe podium.

— Te ovaționează. Spun că este cea mai importantă colecție de la izbucnirea războiului încoace, zise Copper. Poate chiar cea mai importantă colecție de modă din toate timpurile. Spun că ai schimbat totul din temelii, că ai creat un nou look, că nimic nu va mai fi la fel. Nu e nevoie să-ți acoperi urechile, dragul meu. Ai reușit. Le-ai dovedit cine ești.

— Ce tot spui? bălmăji Dior, care părea năucit.

— Acum e cazul să ieși din dulapul ăsta.

Îl conduse afară din cămăruță, pe palier. Se uitară în jos la mulțimea entuziasmată și ascultară aplauzele. Dior o strânse de mână. Obrajii îi erau uzi.

— E adevărat? șopti el.

— E un triumf, Tian.

Cineva de la parter ridică ochii și scoase un strigăt.

— Uitați-l pe Dior!

O mare de fețe se răsuci în sus. Dior încercă să se facă nevăzut, dar Copper îl împinse înapoi. El privi în jos, uluit, la mulțimea care îl aplauda, striga *bravo* și-i trimitea bezele. Un val fierbinte de ovații și iubire se înălță pe scări, înmiresmat de fumul de țigară, de parfumul Miss Dior și de cel al mătasii.

— Dumnezeule mare! Ce am făcut? întrebă Dior.

— Nu îți dai seama? îi răspunse Copper. Ai cucerit lumea.

Premiul Historical Romantic Novel of the Year 2018 decernat de Romantic Novelists' Association

În 1944, Copper Reilly, o tânără americană proaspăt căsătorită, sosește la Paris, la scurt timp după eliberarea orașului. În vreme ce capitala Franței își sărbătorește libertatea, Copper se trezește prizonieră în căsnicia sa nefericită. Când soțul o înșală din nou, după multe alte trădări, ea cere divorțul.

Rămasă singură în Paris, Copper cunoaște un designer fără notorietate, între două vârste, care creează pentru o casă de modă aflată în declin. Constată că firea lui timidă și reticentă față de posibilitatea de a dobândi celebritatea este în conflict cu îndrăzneala strălucitoare a ținutelor pe care le concepe. Numele său este Christian Dior.

Dându-și seama de geniul lui, Copper îl îndeamnă pe Dior să lucreze pe cont propriu și îl ajută să scape de nesiguranță și temeri, pentru a-și face un nume și a deveni faimos. Mai mult decât atât, înarmată doar cu un aparat de fotografiat și o mașină de scris, ea se avântă în lumea tumultuoasă și spectaculoasă a jurnalismului de modă.

Totodată, Copper se vede sfâșiată între două iubiri extrem de diferite, care o pun în situația de a se întreba cine este și ce își dorește cu adevărat. Pe măsură ce Parisul își recapătă șarmul și apetența pentru lux, va reuși ea, oare, să-și croiască o viață nouă, plină de pasiune și afecțiune?

„Un roman magnific, care descrie autentic și fidel viața în Paris după eliberarea de sub ocupația nazistă, «epurarea sălbatică», suferința celor care au supraviețuit lagărelor de concentrare și renașterea modei pariziene. Povestea lui Dior nu va mai avea niciun secret pentru cititorii acestei cărți.”

Recenzie cititor *goodreads.com*

„Am adorat cartea. Personajele sunt atât de amănunțit creionate, încât, preț de două zile, m-am simțit ca și cum aș fi trăit viața boemă a unei ziariste independente în Paris, la finele celui de-Al Doilea Război Mondial.”

Recenzie cititor *goodreads.com*